

ABDULLA ORIPOV SHE'RLARIDA MUSTAQILLIK VA VATANPARVARLIK TUYG'ULARINING BADIY TALQINI

Ilmiy rahbar: O'zbek tili kafedrası professor

Jabborov Eshnazar

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Filologiya va tillarni o'qitish:

O'zbek tili yo'nalishi 4- bosqich talabasi

Kamolova Jasmina

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston xalq shoiri Abdulla Oripov she'rlari misolida mustaqillik va vatanparvarlik tushunchalarining badiiy talqini keng yoritilgan. Oripov ijodining yetakchi mavzulari sifatida Vatan, erkinlik, millat, tafakkur va halollik, ozodlik uchun kurash hamda istiqloлга bo'lgan cheksiz intilish tahlil etiladi. She'riy namunalar asosida milliy g'urur, tarixiy xotira, orzu-umid va chinakam hurmat tuyg'ulari ifodalangan. Shuningdek, ushbu maqolada Oripov she'riyatining xalqni uyg'otuvchi, tom ma'noda badiiy va tarbiyaviy kuchi keng qamrab olingan.

Kalit so'zlar: Abdulla Oripov, she'riyat, mustaqillik, vatanparvarlik, ozodlik, milliy g'urur, istiqloл, badiiy talqin.

O'zbekiston she'riyati so'nggi asr mobaynida o'ziga xos istiqloл va vatanparvarlik mavzulari bilan boyidiki, bu borada eng yorqin, jonli va teran asarlarni Abdulla Oripov hayotiy va ijodiy faoliyati namunasida ko'rish mumkin. Uning she'rlari xalqimiz ruhiyatining teran qatlamlarini, mustaqillik uchun qilingan kurash va orzu-umidlarni, ezgu niyat va intilishlarni chinakam badiiy ifodalash kuchiga egadir. Abdulla Oripov ijodi O'zbekiston mustaqillik g'oyasining shakllanishi, jamiyatda milliy ong va tafakkurning yuksalishi, ijtimoiy-tarixiy o'zgarishlar muhitida Vatanga muhabbat va fidoyilik ruhining tiklanishini asosiy estetik mezon qilib olgan. Shoir she'riyatining mohiyati Vatan va uning tantanali hayoti, o'z erkinligi uchun kurash, zamon va shamol o'rtasida bosh ko'targan xalqning fidokorona harakatlari, ishonch hamda umid motivlarida to'liq aks etdi. Oripov

she'rlaridagi mustaqillik tushunchasi faqat siyosiy erkinlik emas, balki inson ruhining, millat g'ururi va qadriyatlarining tiklanishi, tarixiy uzviylik va kelajakka bo'lgan qat'iy ishonchni ham anglatadi. Uning "O'zbekiston", "Vatanim", "Istiqbol", "Milliy tiklanish" kabi she'rlari va dostonlarida erkin va ozod yurtdan faxrlanish, Vatanga sadoqat, dushmanlarga nisbatan oriyati sha'niyu jasoratlar aks topadi [1].

Shoir o'zining ko'plab lirik va epik asarlarida mustaqillikni bamisoli azaliy orzular timsoli sifatida tasvirlaydi. Uning badiiy olamida erkinlik – xalq hayotining asosiy maqsadi va muqaddas borlig'i, uning uchun kurash esa abadiy fidoyilik yo'li sifatida ko'riladi. Oripov she'riyatida "ozodlik" so'zi hech bir cheklovsiz, erkin va baxtli hayot timsoli, orzu qilingan kelajak manzili sifatida namoyon bo'ladi. Shoirning Vatan haqidagi she'rlarida ona zamin, ona tuproq, yoshlar va kelajak avlod ichki tuyg'ulari o'zaro bog'langan holda, yaxlit badiiy jilo topadi.

Abdulla Oripov Vatanga oid she'rlarida milliy o'zlik va ijtimoiy uyg'onish, xalqiy meros va qadriyatlar, milliy timsollar va tarixiy xotiraning uyg'unligini kuylaydi. Uning xar bir asarida mustaqillik – xalq go'zal hayotining negizi, yoru quvonchi, millatning yuksak maqsad va topqirligining timsoli sifatida tasvirlanadi. Shoir o'z satrlarida:

Sen tug'ilding, osmoning beg'ubor,
To tong otar, ko'nglingda umid bor.
Quvon, Vatan, mustaqillik senga yor,
Qayta tug'ilding, O'zbekistonim, —
deya o'z yurti baxt va orzusi uchun qanchalar jon kuydirganini ifodalaydi.

Oripov she'riyatida vatanparvarlik tuyg'usi oddiy ma'rifiy yozuvlar shaklida emas, balki badiiy-psixologik tahlil, ruhiyat va kechinmalar, mudom intilish va hayot falsafasi sifatida ifodalangan. Uning "Sen yetim emassan, O'zbekiston!", "Do'stim", "Duogo'y ona", "Meni o'ksitmasin bu Vatan" kabi she'rlari o'zining soddaligi va chuqur hayotiyliigi, samimiy insoniy kechinmalari bilan har bir yurakdan chuqur joy olib, o'zbek millati uchun muqaddas qadrga aylanadi. Shoir asarlarida vatanparvarlik oriyati chin vijdon, pok qalb va halollik, ko'ksidagi baxt va kelajakka ishonch, islohot va taraqqiyotga astoydil xizmat qilish, o'zligini anglash va o'z or-nomusini, sha'nini himoya qilish g'oyalari bilan

shaxdam uyg'unlashadi. Oripov badiiy olamida Vatan qilgan ezguliklar, xalq uchun qilgan fidoyiliklar, tarixiy qiyinchiliklar va sinovlar, insoniy orzu-umidlar, mehr-muhabbat o'ziga xos ifodaga ega. Shoir ona Vatanga mehr va sadoqat tuyg'usini yuksak yoki zamonaviy g'oyalar ko'lankasida emas, balki xalq ruhiyatining bevosita tub manbalaridan, azaliy urf-odat, qadriyat va ma'naviyatdan oladi. Uning she'rlarida vatanparvarlik, milliy ruh va farovonlik istagi bir butun, ma'naviy barkamol inson ruhiyati sifatida jonlanadi [2].

Abdulla Oripov ijodida mustaqillik tushunchasi ham siyosiy, ham ruhiy jihatdan keng miqyosda talqin etiladi. Shoir uchun mustaqillik suveren davlat tuzish yoki siyosiy erkinlikka erishish emas, balki insononiy dunyoqarash, erkin fikrlash, milliy uyg'onish va o'zligini teran anglash demakdir. U jamiyat farovonligi, xalq tinchligi va adolat sari intilishni, yoshlik va buyuk orzular zamini sifatida mustaqillik timsolini ideal darajaga ko'taradi. Shoir she'riyati milliy o'zlik, tarixiy xotira, mustahkam urf-odatlar, xalqning og'riq va quvonchlari, eng qalbidan urilgan satrlar orqali chinakam mohiyat kasb etadi. Oripov uchun Vatan muqaddaslik, ona yurtidan ayriliq esa eng og'ir dard. Uning "O'zbekiston - mening Vatanim", "Beshinchi fasl", "Sening baxting uchun...", "O'zbekiston bayrog'i haqida kuylagim keladi" kabi asarlarida mustaqillik va istiqloq timsollari goho eng sodda, goho esa chuqur falsafiy-ruhiy shaklda talqin qilinadi. Abdulla Oripov she'riyatida milliy g'urur, vatanparvarlik, xalq birligi va ozodlik uchun bag'ishlangan satrlar xalq tafakkuri, orzu va umidlarini o'zida mujassam etadi.

Shoir asarlarida erkin Vatan deganda zamonaviy yurt taraqqiyoti, buyuk tarix, odamlarning orzu va baxtigina emas, balki kelajak avlod uchun yaratilgan barhayot zamin, millat kelajagi, nurli intilishlari, islohot va taraqqiyot yo'li tushuniladi. Abdulla Oripov nafaqat o'z zamonining siyosiy madaniy voqealarini aks ettirgan, balki xalqining kelajagini ko'rishda, umumbashariy qadriyatlarni o'z yurti taqdiri bilan bog'lashda ham so'z ustasi sifatida tanildi [3].

Oripov she'rlari, ayniqsa, O'zbekiston mustaqilligi arafasida xalq qalbidagi istiqloqlga intilish, ozod hayot, o'z taqdiriga o'zi egalik qilish, xalq uchun har qanday mushkul zamonlarda kurashish, irodali bo'lish, halol va poklik, tinchlik va taraqqiyotga ishonch ruhi bilan sug'orilgan. Shoir xalq ruhiyatidagi o'zgarishlarni, milliy istiqloq orzularini

bevosita she'riy obrazlar orqali aks ettirib, o'z she'rlari orqali har bir yurakda ishonch va iymon uyg'otdi. Mustaqillik va vatanparvarlik g'oyalari Oripov uchun abadiy, o'zgarmas qadriyatlar va xalq ruhi bilan uzviy bog'liq falsafiy asosdir. Oripov she'riyati yangi O'zbekiston timsoliga, xalq o'zligini anglab yuksak maqsad sari dadil borishiga, milliy iftixor va kelajakka ishonch ortishiga xizmat qiladi, degan g'oya yetakchi bo'lib qoladi [4].

Shoir milliy iftixorni yuksak badiiy darajada ifodalab bergan holda, har bir yurtdosh qalbiga milliy g'urur, ozodlik va taraqqiyotga sodiqlik, mustahkam ishonch tuyg'ularini singdiradi. Oripov she'riyatida Vatan-ku, eng mukarram mo'jiza, erkinligimiz esa – xalqimiz orzu qilgan baxtli hayotning ramzi sifatida talqin etiladi. Mustaqillik – har bir inson uchun jonajon yurti baxti, avlodlar orzu qilgan kelajak, erkinlik va taraqqiyot yo'li sifatida barcha Oripov satrlaridan muhrlanib o'tadi. Shoir uchun mustaqillik azaliy maqsad, vatanparvarlik esa uni saqlash, e'zozlash va himoya qilishga sodiqlik, G'urur va oriyat, chin insoniylikning eng yuqorigi ifodasidir. Uning she'rlaridagi har bir so'z, obraz va ohang zamirida milliy uygonish, istiqlol, tinchlik, farovonlik va fidoyilik ruhi mujassam [5].

Xulosa

Abdulla Oripov she'riyatida mustaqillik va vatanparvarlik – xalq hayotining abadiy mazmuni, milliy ruhning asosi, mustahkam ishonch va umid ramzi sifatida ifodalanadi. Shoir o'z she'rlarida milliy uyg'onish, ozodlik va taraqqiyot sari intilish, xalq orzulari va kelajak uchun kurash motivlarini badiiy barkamollik bilan kuylaydi. Oripov she'riyatidan o'rin olgan mustaqillik va vatanparvarlik g'oyalari xalq qalbida yangi ruh, ishonch va g'urur uyg'otdi, yosh avlodga buyuk ma'naviy, badiiy meros qoldirdi. Shoir imkoniyatidan, she'riy mahoratidan foydalangan holda milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va istiqlolga sadoqat bilan yondashuv namunasini yaratdi. Abdulla Oripov ijodi, ayniqsa, mustaqillik va vatanparvarlik timsollarining ifodasi, zamonaviy O'zbekiston she'riyatining eng yorqin namunasi bo'lib qolaveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdulla Oripov. "Saylanma asarlar". Toshkent, 2001.
2. Abdulla Oripov. "Tanlangan asarlar". Toshkent, 2016.

3. U.A'zam. "Abdulla Oripovning badiiy dunyosi". Toshkent, 2011.
4. G'afur G'ulom. "Abdulla Oripov—XXII asr shoiridir". Toshkent, 2006.
5. G'ulom Karimov. "Milliy uyg'onish va badiiy tafakkur". Toshkent, 2003.
6. G'anixonov M. "Mustaqillik va Oripov she'riyati". Samarqand, 2017.
7. Xudoyberganov A. "Oripov—Vatan va istiqlol kuychisi". Buxoro, 2022.